

Előfizetési ár:

Vidéken: Helyi: Évi négyre 2 f. 50 kr. Évi négyre 2 f. 24 kr. Félévre 1 f. 50 kr. Félévre 1 f. 48 kr. Eladási egyes számonkötés nincsen.

HETILAP

Az iparvilág, tudomány, művészet és szépirodalom köréből.

Hirdetések és magánviták:

Hirdetések és magánviták melyhez minden ízbeni beiktatású még 10 pkr. mond sora 3 p. kr., a helyesülj számítandó.

A lap tartalmát illető minden levél a SZERKESZTŐSÉG-
hez czímezendő, anyagi ügyeit vagy hirdetőket tárgyzó pedig
a KIADÓ HIVATALHOZ.

Bérmentelen leveleket csupán rendes levelezőnkkel
fogadjunk el.
Kéziratokat nem küldünk vissza.

Megjelen a lap jelen ivny alakjában minden szerdán
és szombaton délelben.

Tartalom:

Falusi gondolatok. IX. J... — A krumpli beteg-
ségét hogy kell megelőzni. *Id. Farkas Sándor.* —
Oroszország és aranytermelése. — Szó és tett. (el-
beszélés) *Gáman Zs.* — Levelezés: Déva. — Hir-
füzér. — Nemz. színház. — Mozaik. — Hirdetések.

Falusi gondolatok. *)

IX.

Azt mondják: az ember úgy el van fog-
lalva léte, családja fentartásával, anyagi szük-
ségei fedezésének ezer apró gondjaival, hogy
nem jut ideje lelki élményeire, a közérde-
kekre gondolni. Tán nincs épen úgy? legna-
lább nem kellene.

A föld nem kötheti le egész en nemesb
részünket; kifejlődik az olykor durva köte-
lékeiből, s természete szerinti jogait követeli.

„És az ember jobb természetének
Visszatérnek aggodalmai.”

Igy fejezi ki a költő az anyagiságba me-
rült lélek olykori föl- fölébredését. Így van
ez mindenütt, hol a szépnek és jónak magva
a szivekben meggyökerezve volt, hol a köz-
ügyek iránt valaha közfogékonyság létezett.

S nálunk sincs különben. Pedig ha va-
lahol, a mi székelj földünkön sok munkával
vagy testi ronesolódással él az ember. Okai
a szűk birtok, sűrű népesség és sokféle nyo-
morúság. De a jobb alkotásu lelket épen ez
huzdílja erőinek összeszedésére, öntájközös-
sára, az egyéni jólétnek a közjó előmozdításá-
val kapcsolatos eszközésére, megalapítására.

Ne higgye senki, hogy az összetört hajó
népe egyes deszkadarabokkal kezében parthoz
jutni képes, azon parthoz, melynek jólét és
boldogság a neve.

Körülményeink közt, nemzetünk geni-
usánál fogva a hazától, a köztől isolált egyéni
boldogságot szinte nem is képzelhetni, annyival
kevesebbé teremthetni. Jól vagy rosszul, de
tény gyanánt vehetjük, hogy fajunk a darvak
természetét, vagy ha ezt nem, sorsát bírja:
együtt élni, együtt veszni.

Vagy tán megváltoztunk volna? kételke-
dem. A népek, az emberiség civilizatiója, ám-
bár olykor visszafordulni látszó körforgásokban,
folyást előre megy. S azon állapot, midőn a
honpolgár csak magáért és magában kívánna
s lenne képes élni, megfojtva bensőjében min-
den közérzést, minden társadalmi érdeklétse-
get, a történelem iménti vizsgálatástejes ta-
nának megczáfolása lenne: egy szenyfolt, egy
sötét árny, egy undorító kép a jelen fényes
tábláján.

Nem is lehet másképen. Szakaszd ki a
közérzést a kebelből s őskori természeti ál-
lapotába lökted vissza az emberiséget; a leg-
nemesb erények forrását dugtad be, a vadál-
latokkal egy vonalra állítad az isten földi ké-
pét, a társadalom sarkalaját ástad alá.

A közös kötelek léjelmeit vagy kel-
lemtelenségeit, a közös viszonyok udvét vagy
nyomását nem érezni lehetlen. Azokon segítini
ohajtani, az ember nemesb természetével vál-
hatlanul össze van forrva. Jaj a hazának, mely-
nek fiai a közdolgok által nem érdekeltetnek!

*) Lásd Hetilap 1853-k folyam 79 sz.

S talán mi most épen így volnánk...?

Ily gondolatokkal foglalkozik lelkem gyak-
ran, midőn a mező fáradoimat kipihenni haj-
lékomba térek Virulnak-e votésem? hó fe-
di-e vagy szél sanyargatja? Nincsen-e kár
erdeimben? nem lopják-e szőlőimben a karót?
jó helyre, a sovány részekre, egyenlő távol-
ságra, arányos mennyiségben megy-e a trá-
gyázás? Mezei kerítésimet nem tördelik, ol-
toványaim állnak, előfáimat nem vagdalják-e?
saját szememmel nézek télen által utána. És
mikor haza térek s magam kinyugodtam, oly
jól esik saját gondjaimat a közével cserélni
fel, örömeim közé feleimét is vegyülve látni,
látszó személyes vesztéseimet a községi ér-
dekek gyarapodásában kárpótolva tudni.

Egyikén e kirándulásoknak a közteme-
tőben vitt el utam. Összetört, ledöntögetett
kövek, szélyelhányt sírdombok, kisorlott em-
berkoponyák állottak lábaim előtt. És elgon-
dolám, mily kegyeletlen állnak külföldön, sőt
városaink és a szászoknál is az örök nyu-
galmi helyek, és mily szánandó állapotban itt
a mi székelj földi falvainkban! Szomorú je-
lenség. A halottak iránti kegyeletlenség az
élők közti kegyeletlen megfoglyatkozására mu-
tat, a régi barbár korra emlékeztet. Egyik a
kettő közül. Halottainkban önmagunkat tisz-
teljük vagy gyalázzuk meg. Rájok néve mind-
egy; nem egy az élőkre, a közérkölciségre
a vallásos érzelme néve! Vandalokhoz il-
lik csak a temetőket tomboló csordákkal dú-
latni fel, nem kultivált nemzet fiaikhoz, kik
politikai önállásra vágyanak, szabadsággért küz-
denek. A mely nemzet az emberiség közér-
zelmét, a humanitás igényeit nem tiszteli, ne-
vét s a civilizatio áldásait nem érdemli. Szent
hely a temető mindenhol, annak kell lennie
nálunk is, ha magunkat a jóra való népek kö-
zé ohajtjuk számíttatni. Az élet úgy is oly
viharos, legyen csendes legalább a halál. Az
élet úgy hány vet, hadd nyugodjunk meg leg-
alább a sirban. Az élet úgy gyötör, sanyar-
gat, úgy marczangolják testünket a munka és
törődés vagy a falak korlátai és nemmunkál-
hatás, lelünkkel a bánat és boszu, a remény
és csüggedés; hadd gyógyulja ki sebeit mind-
kettő a sir háborithataltságában. Egy pár fel-
írat jut eszembe: Itt nyugszik — — ti-
zenegy esatában kapott sebeit gyó-
gyítja a mindenható idő; megint: a hű
hazafinak, esaták hősenek és sza-
badság bajnokának, a halás mara-
dék; és ismét: a honért elvérzett ha-
lottak sirján nyílik a feltámadás
virága! Ki ne viseltetnék kegyelettel ily
emléket őriző szentélyhez?

Mondám fennebb, hogy városaink és
a szászoknál a temetők kö- és deszkakeríté-
sekkel környezték, akáccokkal, fűz és jege-
nyékkal szegélyeztetek. Nem tehetnők-e ezt
mi is?

Ok temetőikből tetemes hasznót vesznek,
fű- és gyümölcs-jövedelmét a vallás vagy
község javára fordíthatni. Nem követhetnők-e
e szép példát mi is?

Bizonyára igen. S egy község egyesített
akaratának könnyű lenne a szászoktól anya-
got megszerezni, a legrosszabb esetben teme-
tőjét jó mélyen és széles sánczba véve ter-
mő- és akáczfaból vagy pedig galagonyából

eleven kertbe foglalni. Mi jól esnék a szem-
nek a temető zöldégen van a községnek a szem-
szinét látni; mint megnyugtatna a lelket, ked-
ves halottainkat illatos fák szent árnyában pi-
henni tudni. A szülők kedves gyermekeiknek
s ezek amazoknak, a leány szerelmesének,
a harczli elhunyt bajtársának bizvást ültethet-
nének emlékfákat, állíthatnának sírköveket,
nyugodtan hintenének sirhalmaikra virágot s
köveikre nefelejts-koszorukat, tudván: hogy a
közérkölcis, a népközelet és a sirók néma
szelleme őrzendi azokat. Civilizált ember lel-
kében ez érzelmek, e tudat, ez emlékek mint-
egy megszentelik a fájdalom helyét.

Mily sok költsége van a községnek mint
testületnek, hányszor nem kell rovatalt tennie
felsőbb rendeletek folytán, mily sokszor vét-
etik ki ez által a szegény ember — és most
ilyen nagyon sok van — zsebéből a legutolsó
fillér! Jól kezelve, a köztemetkezők jövedel-
me néhány rovattal a népet, s egy csomó
boszuságtól kimélné meg a községi előljáró-
kat. És ez csak mimagunktól függ. A lelke-
szek, értelmes osztály és a nép józan esze
könnyen létesíthetik.

De közegészségi és más tekintetek is
szólnak a temetőhelyek tisztelthen tartása
mellét. A kigőzölgések rothasztó tartalma a
fák és virágok illatozásával mérsékeltenék. A
halál iránti elfogultság, mondhatni félelem meg-
kevesednék. A közhaszonnal élteknek vagy
dicsőn haltaknak szentelt emlékek tanító lene-
nének az élőknek, lelkesítők a messze czé-
lokért küzdőknek, vigasztalása az erény és
igazság vértanuinak.

Szabadjon a magas kormány figyelmét
e tárgyra felhívnom. Én a nép polgári és
vallásos érzületére jó hatást reménylek e te-
kintetben kiadandó országos rendeletről. II. Jó-
zsef császár — ha jól emlékszem — rendelke-
zett volt e tárgyban, de nem mindenütt sik-
kerrel. Jó lenne ebből is a nagy példaadót
követni. Nem háral ez által terüh senkire:
a temetőhelyek magok fedeznék a reájok for-
ditott kiadást; de a civilizatio, a humanitas,
a vallásos kegyelet követeléseinek elég tété-
tik, és ez nézetem szerint szintugy szem előtt
tartandó, mint a rend, a béke és hatalmasok
iránti engedelmségg. J—

A krumpli betegségét hogy kell megelőzni.

Franciaországban sok kísérletek után eze-
lőtt két évvel egy találták, miként az octo-
ber s november hónapjaiban ültetett krumplik
korán tavaszszal kikelnek s júliusban, mielőtt a
krumplibetegség ki szokott ütni, tökéletesen meg-
érnek. E szerint az őszi ültetés által a beteg-
séget el lehet kerülni. Calvadosban egy Cha-
tel Viktor nevű mezei gazda az őszi ültetésben
szerzett tapasztalatait e képen adja elő:

1. Csak egészséges, tökéletesen megért,
közép nagyságu, egész krumplikat kell ültetni.
2. E végre a korán éretteket kell választani,
mert ezek, a régibb kezeléssel is, soha sem
kaptak betegséget.

3. A krumpli termesztés számára válasz-
tani kell száraz, gyér földet, s azt mélyen kell

fölszántani; mert az igen tömött, vizenyős föld a krumplinak nem jó.

4. A krumplit nem kell frissen trágyázott földbe ültetni, de a trágyázás után egy évvel; ha pedig a föld nem volna trágyázva, könnyű meg trágyázni hamuval, mészszel, csontliszttel stb. s ez is nagyon szükséges a betegség kikerülésére.

5. Mivel a krumpliban a kifejlődési inger a megérés után mindjárt kezdődik, ez okból a megérés után legott ki kell venni a földből. s october 16 s november 15-ke közt el kell ültetni az a végre jól elkészített, mélyen szántott s gyérré tett földbe.

6. A krumplit 10—11 hüvelyk mélységbe kell ültetni, ne hogy a fagy hozzá férjen, s a sorok közt kell lenni legalább egy láb üregek. Ha a szántás nem volna elég mély, ily esetben a végre készített halmozott ekével vagy más eszközökkel földet kell halmozni a már beültetett sorokra. Ha tavasszal az első hajtás talán szenvedne a fagy miatt, mi baj se, mert a miatt csak a növény hegye szenved, mely ismét ki újul, s a fejlődés csak kevés időre akadályozódik.

Azonban hidegebb temperatúrájú helyeken, mint Erdélyben a Bihar alja s más havasok aljai, hol az őszi ültetés nem sikerülne, tavasszal kell ültetni a krumplit, de martiusban s legkésőbbben aprilis elején, hogy elég idejük legyen, főleg hűves nyárban, a megérésre, mert minden növénynek szüksége van bizonyos mennyiségű melegre.

Minden esetre fő dolog, hogy a krumpli fölvaltalanul, egészben ültetessék a földbe, mert a vágott fele száraz időben összeszorodik, nedves időben pedig a fedező héj hiány miatt igen sok vizet von magához; tehát a fölvtágás által a tápszer mennyisége s minősége nagyon megsűkül, s a gyengélkedő növény ép úgy mint az emberi test, hajlandó a betegségre.

Id. Farkas Sándor.

Oroszország és aranytermelése.

Az orosz financia rendkívül kedvező állása, azon készpénztömege, mely felett a czár rendelkezhetik, Európa figyelmét inkább magára vonja, s a roppant birodalom előhaladását inkább előmozdítja, mint akár az orosz népesség gyors szaporodása, akár az uralkodási kényuraság titokteljes rendszere.

Oroszország elfoglalt állásában a jövő veszélye rejlik. Ha Frankon és Anglia abban az európai sulygyen, tulsuly vagy befolyás kérdését látják, azoknak, kikkel az óriás birodalom szomszédai sulyát érezteti, életkérdéseket kellene szemlélniök. Ezen roppant birodalom pusztái gyorsan népesülnek, s Amerikát kivéve, mely az európai kivándorlások következtében mintegy kivételes helyzetben van, a népességi szaporodás schol sem oly szembeszökő, mint Oroszországban.

Nagy Péter idejében, alig másfél század előtt, Oroszországnak csak 16 millió lakosa volt, most 60 millió van; és ezen rendkívüli szaporodás nem a hódítás eredménye, mert hiszen azon idő óta az ország maga csak egy negyeddél növekedett.

Nem kevésbé szembeszökő haladás történt a pénzügyben is. Mikor a nagy czár meghalt, az ország jövedelme nem ment többre 60 millió vfrtnál, a jelen század elején 380 millió volt, most 500 millió.

1821-ig az orosz birodalomnak csak kevés aranybányája volt, összes jövedelmök nem ment többre 16 másszínál. Csak miután az uralhegyi bányákat fölfedezték, öltött más alakot az aranytermelés. Már 1826-ban és 1827-ben a bányák többet hajtottak 20 millió pfnál. Ugyan ekkor az aranyosás is több helyeken kezdett emelkedni.

Ugyan ekkor tették azon fölfedezést is, hogy az Ural-vidéki mosott aranyban jelentékeny mennyiségű platina van. Ugyanezért

1828-ban a kormány ezen nemes érczből pénzt kezdett veretni.

Ezen korszakban Sibiériában és az Altai környékén 12 ezüst-bányát is nyitottak. melyek évenként 100 mássa ezüstöt szolgáltatnak. Az ezüstnek vegytanilag történt kezelése által még jelentékeny mennyiségű aranyat is nyertek, mely a kincstárba mint tiszta nyereség folyt be.

Ezen fontos tények a tudósok figyelmét hamarabb magukra vonták, mint az államfényekét. Az Ural és Altai hegyek fontossága évről évre növekedett s Oroszország pénzügyi állását oly magasra emelte, mely minden európai nemzeteké felett áll.

Azonban meg kell jegyeznünk, hogy a nemes érczek az országok gazdagságának nem egyedüli forrása, sőt a tapasztalás ezel ellenkezőleg épen azt mutatja, hogy a nemes érczekben gazdag országok szoktak szegények lenni. Angolhon a leggazdagabb gyémántbányákkal sem cserélne el köszvényeit.

Az orosz mint kézműves termézeténél fogva munkás és ügyes, csak nincs kitartása és találatkonysága. Oroszország Sándor czár ideje óta eléggé törekszik a más nemzetek mindennemű iparágait meghonosítani, s mind e mellett is ott az ipar csaknem kizárólag idegenek kezén van.

A kereskedéssel sincs különben a dolog. Az orosz munkás, nyereségszomjas kereskedő, de a nagy kereskedelmi vállalatok körén túl esnek, mert fél a bizonytalan üzérlettől. A tengeri kereskedés két harmadát angol kereskedőházak tartják kezükben. E szerint a kereskedés is idegen kezeken van; még a közép-ázsiai kereskedés is, mely leginkább Oroszország felé húzódik, rövidséget szenved azon balga eszme következtében, hogy a Kaukasuson túl csak orosz műveket akarnak bebeszítani. Chinávali kereskedelmét némi titok fedi, de úgy látszik az sem nagy fontosságú.

Mind ez azonban nem szolgált gátul a kereskedés előhaladásának. Petersburgban kereskedelmi testület alakítottak; kereskedőhajókat teremtettek. S van már Archangelben oly kereskedő is, ki 11 nagy tengeri hajóval bír. Habár a kereskedők rangjokra nézve az utolsó polgári vagy katonai tisztén is alól állanak, az ország valódi érdeke ellenére, mégis a jelen század a kereskedelmi munkásságot ösztörözte, s a mi nevezetes, a különböző terméstmények és készítmények kivitele a nemes ércz kivitelét értékben felülmulja, nem számítván a kormány által külföldre fizetni kellett kamatokat.

Oroszország más jövedelme más európai nemzetekéhez képest csekély, s még kevesebb az azon források, melyekből meríti. Legnevezetesebb jövedelmet a szesz italok hoznak, melyekkel a czár egyedúrasságot üz. Ez után a vámkövetkeznek, melyek sulyát azonban leginkább maga Oroszország érzi. A bélyegés bélyegés-díj, mely ott nagy, szép jövedelmet hajt. Fő-adót, ezen valóban keleti adózást, huszonkét s fél millió orosz fizet. Birtok- és jövedelem-adó ismeretlen, a szegények fizetnek a gazdagok helyett is.

A híres államgazda Smith Ádám azt mondta, a papirpénz egy levegői úthoz hasonlít, a mely lehetővé teszi, hogy a közönséges utak legelővé változzanak. Az orosz kormány több kísérletet tett ezen levegői úton; a helyett, hogy kölcsönt vett volna fel, több versenypapirpénzt adott ki; azonban a forgalom szükséglete és a papirpénz közti egyensúly már Sándor czár korában bekövetkezett, s a háboruk a pénzügyben új zavarokat okoztak. Az 1815-diki béke után javult keveset az állapot, egy pár száz millió papir-rubelt elégették, de azért a forgalomban maradt értéke nem javult. A forgalomban maradt papirpénz 550 millió rubelre ment.

Az utóbbi időben tetemes javulás történt a pénzügyben, elfogadván a mivel nemzetek azon elvét, hogy a papirpénznek a pénztárakban lévő érczből kell képviselnie, csak

hogy még azt nem látták át, mint sok másutt, hogy a papirpénznek csak a valósággal megelevő érczből szabad képviselnie. A papir- és érczből közli egyensúlyra vonatkozólag az orosz pénzügyek úgy látszik, nem értenek egyébbhez, minthogy a papírra is akkora értékjegyet nyomtatnak mint az érczre. Megjegyzendő, hogy a platina bevitel az orosz pénzügybe, a forgalmat csak könnyíti, több aranyat tévén rendelkezésére a külföldeli összekötetésnek.

Azonban a platina nem hogy annyi aranyat heverni a kiestárakban mint a papirpénz, mely csaknem kizárt forgalmi pénz Oroszországban. Ez utolsó körülmény a nagy bányajövedelmekkel közreható roppant aranyat enged a czár rendelkezésére.

Tagadhatlan, hogy ezen felesleg idegen országbeli rentek bevásárlására alkalmaszva, jóra és rosra még nagyobb hatalmat szerez a czárnak. Az arany a háborunak mindig a legnagyobb ereje volt és lesz. S hasztalan vizsgálta magát Európa nagy része azzal, hogy az Oroszországban még sokáig fog hiányzani.

Szó és tett.

(Elbeszélés.)

A falu kocsmájában nagy sürgés forgás volt, mert a kapun egy utikocsi rohogott be Kolozsvárról. Fazakas uram, a kocsmáros alá s fel futkosott s hangosan tevé rendelkezéseit a cselédeknek, míg a székérszínbe állított kocsi egy sereg gyermek vette körül. Nehány dologtalan ember a ház előtt állingált s az érkezett vendég felől megjegyzéseket tett.

Ez utolsók közt volt egy élénk szemű, barna arcú férfi, a kinek kikereselt szőlőmódja annyira elűtött a falusiak egyszerű beszédétől, hogy benne egyszerre rá lehetett ismerni a városból származott emberre. Sárfalvi valóban a fővárosban született, s a véletlen hajtá a faluba, a hol a kocsmaházzal szemben üté fel műhelyét, melynek kék ablakablakláján papirosból kivágott nagy fejtűvel lehetne olvasni: Itt párisi divat szerint nyírnak és boretválnak.

Sárfalvi mester tehát, mint mondók, ott állt a többi beszélgetők közt s arcának a szokottnál is bölesebb kifejezést igyekezett adni.

— Látta kegyelmed, Sárfalvi uram, a vendéget? Kérdé egy vén asszony, a kinek kezében egy tál liszt volt, melyet háza kellett volna vinnie.

— Kétség kívül, anyókám, felelt a borbély; nagyon kövér ember; úgy látszik, nagyobb a hasa mint az gyveleje.

Meg kell jegyezni, hogy Sárfalvi uram szerete élczelet csinálni, s a falusiak igen tréfás embernek tarták.

Megjegyzésére a körülállók nyers kacajra fakadtak, melyben az öreg asszony is részt vett, de aztán okos arczczal a borbélyra nézett s mondá:

— De kedves szomszéd ur, többet ér a pénz az észnél, mert míg a tanult ember gyalog jár, a pénz négy lovat hajt.

— A szent igaz, anyókám, felelt a borbély szörnyű fontos tekintettel; de a szerencsésekké forgását csak az isten érti! Például szeretném tudni, mivel érdemelte meg a most érkezett idegen, hogy hintóban utazzék?

— Hallgasson, Sárfalvi; az egy báró, vágott közbe hirtelen egy kedves, csengő hang. Sárfalvi a Fazakas uram leányát pillantá meg a szőlőben, a ki a kocsmá küszöbén lépett ki.

— Báró? ismétlé, ki mondta azt neked, Biri?

— Az inasa, viszonzá a fiatal leány; ő mondta, hogy a báró ur nem ehetik a kocsmaszobában, s azért számára az emeleten kelle asztalt teríteni.

Az emberek kíváncsian emelték föl szemüket; a Biri által említett szoba fejké felett

volt s a
tak. Mit
talt? ké
urnak ne
nyeink,
terítéket
azt egy
A
áltának?
—
ő nagyon
más ker
kell nek
Salamon
—
mazni fo
—
báró? H
bereket.
utazó tö
kiáltá in
lak, Jan
nak nem
széltgini
—
adja iste
megy Be
—
fiatal leá
—
egy özv
—
—
a nagy
feleségül
tékát, le
—
hevesen
berek fe
—
itélek, sz
—
den emb
tal leány
a borbél
vöket lé
—
Sárfalvi
ritve öt,
—
be Biri.
—
sem, szó
én nem
is oly s
tyád kim
dokol. D
Iosophus
gondolko
mindig f
tok, min
húság,
nem állh
csak hel
ez ajánd
—
asszony
embert.
—
vei, szől
nek kar
sárkány
tennem;
vannak.
annyt s
rangja. M
lennek f
leszek.
—
A
zolt a m
kölsi v
erénykin

volt s ablakai nyitva, de befüggönyözve voltak. Mit sem lehet látni.

— E szerint maga terítette meg az asztalt? kérde az öreg asszony.

— Nem, mondá az ifjú leány; a báró urnak nem kellett sem a mi porcellán edényeink, sem kristály poharaink; mindig ezüst terítéket hord magával, s láttam midőn az inas azt egy nagy tokból kiszedte.

A fatusiak meglepetve s csodálkozva kiáltának fel; a borbély vállat vonított.

— E csak annyit tesz, hogy a báró ur ő nagysága sem enni, sem inni nem tud, mint más keresztény, szől gúnyosan; külön szoba kell neki s ezüst teríték. Jól mondta böcs Salamon: Hiuságok hiusága!

— Menjen, Sárfalvi, maga még rágalmazni fogja felebarátját, szolt Biri mosolygva.

— Felebarátomat! hát felebarátom-e egy báró? Hagyj békét, ismerem én az efféle embereket. Ez a báró is olyan, mint az itt átutazó többi nagy urak. Nem hallád, hogyan kiáltá inasát, a ki atyáddal beszélgetett: Várlak, Jancsi, várlak!... Mintha a szegény fiúnak nem lett volna joga egy pillanatig beszélgetni. Ez a báró valóságos zsarnok lehet.

— Ah mi beszél maga! kiáltá fel Biri; adja isten, hogy ne legyen igaza. Tudja miért megy Bécsbe?

— Nem.

— Inasa megmondta nekem, folytatá a fiatal leány halkabban; házasodni akar.

— Házasodni?

— Igen, egy nagyon gazdag örökös, egy özvegyet vesz nőül.

— A kit ő kétség kívül nem ismer.

— Nem tudom.

— Nem is kell, hogy ismerje; ezeknek a nagy uraknak nem szükség ismerni leendő feleségüket; ők azt úgy szerzik, mint a portékát, levelezés útján.

— Hallgasson, Sárfalvi, szakasztá félbe hevesen Biri; maga mindig rosszul ítélt az emberek felől, a nélkül hogy ismerné.

— S ha megismerem, még rosszabbul ítélek, szolt a borbély.

— Pedig igen jól tudja, hogy nem minden ember házasodik érdekében; mondá a fiatal leány kissé elpirulva s oldalvást tekintve a borbélyra; sokan vannak, a kik csak szívetek kérdezik.

— Mint én is, például, folytatá enyelgve Sárfalvi, megfogva a Biri kezét s kényszerítve őt, hogy szemébe nézzen.

— Nem azt akartam érteni, vágott közbe Biri.

— Bocsáss meg, bocsáss meg, kedvesem, szolt Sárfalvi; jól tudod, édes Birim, hogy én nem futkosok örökség után, s téged most is oly szépek találalak, mint ezelőtt, noha atyád kimondá, hogy semmit sem ad nászajándokul. De lásd, én eredeti fizető vagyok, philosophus, mint atyád mondja; egészen másként gondolkodom, mint a többi emberek. Azért mindig felforr a vérem, ha olyan embert látok, mint e báró, a kinél a gazdagság csak hiuság, zsarnokság és fősvényesség eszköze, s nem állhatom, hogy ne gondoljam: volnék én csak helyükben, jobban megbecstülém az isten ez ajándokát.

— Vigyázzon, szomszéd ur, szolt a vén asszony; a pénz nagyon megváltoztatja az embert.

— Igen, ha az embernek nincsenek elvei, szolt hevesen a borbély, ha minden szélnek karjaiba veti magát, mint egy papirus sárkány; de én tudom mit kell és mit illik tennem; én philosophus vagyok, nekem elveim vannak. Bár mely pillanatban legyek gazdag, annyit sem változom, mint templomunk harangja. Mindig igazságosnak, mindig érdeklennek fognak találni; mindig a régi jó fizető leszek.

A mint láthatni, Sárfalviban nem hiányzott a magához bízalom. A mit másokan erkölcsi vagy elméleti hibának látott, az nála erényként csillogott. Önmagával annyira elé-

gült volt, a mennyire másokkal elégtelen, s tán néha azt is gondolta, hogy az isten a helyett, hogy az embert a maga képére teremtette, inkább alkothatta volna az ő hasonlóságára. Ha egyszer e tárgyra jött, ki nem fogyott a beszédből. Hosszasan elmondta, mennyi szépet és jót tenne ő, ha véletlenül örökséget kapna valami nagy bányától Amerikában, a milyenekről már az újságokban is oly ritkán olvashatni. A mint elragadtatva így szónokolt, a báró a korcsma ajtajában megjelent s félbeszakasztá az érdekes beszélgetést.

A báró mintegy negyvenéves lehetett; nem szép, de igen barátságos, vonzó külsejű. Első pillanatra bé lehet látni, hogy a borbély helytelenül ítélte felőle.

A báró a ház előtt állókat atyailag köszönté s mosolygva mondá: Gyönyörű tájék, gyönyörű tájék s igen szép idő.

A kiklez e szavak intőzve voltak, elégnek tarták a köszöntést viszonzni, de nem feleltek. Az idegent legkisebbé sem hozá zavarba e hallgatás. — Reméllem, folytatá mindig mosolygva, hogy e szép vidéken boldogok az emberek.

— Az ember mindenütt boldog, ha boldogságát keblében hordja, felelt papias hangon Sárfalvi.

A báró megegyezőleg into. — A mit ön mond, nagyon is igaz, viszonzá engedékenyen, s reméllem, e megegyezés saját tapasztalásának gyümölcse: a ki ily jól érti mi a boldogság, azzal birnia is kell.

— Az ember él a hogy tud, szolt Sárfalvi, a kit meg kezdte nyerni a báró magaviselete; az ember bölcselkedik, ha egyebe nincs.

— Tán nincs meglegevedve mesterségével? kérde a báró részvétellel.

A borbély vállat vonított. — Én soha sem panaszkodom, báró ur, felelt komolyan, mert tudom, hogy a ki panaszt vet, csak elcsüggesztést arat. Nyírom a hajakát, beretválom a szakállókat, s a jövőtől jót remélek.

— És a jó meg is érkezik, szolt a báró, legyen ön meggyőződve, hogy a megérkezik. A sors lotterijája tárva áll, s mindenki számíthat egy nyerre.

— Nyerő! kiáltá fel Biri, erről jut eszembe, hogy nekünk két sorsjegyük van. Ha elnyernők a kastélyt!

— Kastélyt? ismétlé a báró, a ki figyelmessé kezdé lenni.

— Igen, egy sorog földdel és erdővel, felelt Sárfalvi. Ez előtt három hónappal egy bécsi kereskedő utazott itt által, s a Biri unszolására vettem tőle egyet.

— Véletlenül nem a tannenburgi uradalomról van szó?

— Nem tudom, nem néztem meg sem a nevet, sem a számot; de zsebemben kell lenni a sorsjegyemnek.

A borbély keresgélmi kezdett egy ócska tárczában, s abból egy játéktárcsát s egy sorsjegyet vett elé.

— Ugy van, mondá miután a játéktárcsára egy pillantást vete: „A tannenburgi uradalom, Bécsből 10 mérföldnyire.” A házának július 20-kán kellett történni.

— És meg is történt.

— Tudja a báró ur melyik szám jött ki?

— A 66.

Sárfalvi a sorsjegyre nézett, felkiáltott s elsápadt.

— 66! dadogá. 66-ot monda, báró ur?

— Kétség kívül.

— És bizonyos a báró ur, hogy a 66 a főnyerő?

— Láttam a falragaszokon Kolozsvárt.

— Akkor Tannenburg az enyém, kiáltá a borbély s az öröm miatt alig állhatott.

— Ön? kérde meglepetve a báró.

— Nézze, nézze; itt van a 66. S a sorsjegyet diadalmasan magasra tartva mindkét kezével mutogatá.

A báró meglepett arccal, élénken közölte feléje; de miután egy pillantást vetett a sorsjegyre, vidáman felkiáltott, s szólni a-

karl, de mintha valami jutott volna eszébe, hallgatva s csintalan mosolylyal nézett Sárfalvira, s mintegy szerencsét kívánva meghajlta magát.

E nem remélt szerencséről csakhamar értesült a korcsmáros és nem soká az egész falu. A szomszédok egész serge kereste föl a műhelyébe futott borbélyt s szerencsét kívántak nyereségéhez. Sárfalvi még némileg kétkedett a nyeresében, de a báró elküldé neki azon bécsi hírlapot, a melyben a házás egész története le volt írva, s ez eloszlata a borbély minden kétségét.

(Folyt. köv.)

LEVELEZÉS.

Déva jan. 8. Mult tudósításomnak üdvös eredménye lön: Olvasóegyletünk előjárósága lemondása, s a helybenhagyandó közgyűlésig, a mult első féltévi igazgatóság egyeletünk terhes s mielőbb rendbe hozandó zavaros dolgaival újabbani megbízatása. S már is érezhetni erélyes lépéseinek sikerét, mert nem csak estvéli, hanem az eddigi szokatlan órákban is fűtetik olvasótermünk, s az eddig olvasott két lapjaink közé több magyar lapot is kaptunk. De fájdalom, a többi között e városban lévő földbeeslési hivatalnokok e jó irányu s a felsőbbégtől is megerősített olvasóegyletet tompa részvétellel fogadták. Sajnos érzelmeiket szült édes hazáját szerető minden honfi keblében azon részvétlenség, hogy némelyek egy hónapi fizetésből, mely ezelőtti két évi fizetéssel sem arányosítható, a kevéssére leszállított évi díjjal sem segítik e közhasznu intézetet.

Egyébiránt társadalmi életünk nagyon egy színezetű, hiányzik belőle a valódi magyar típus, részint pénzletlenség, részint elvonultság miatt, de reméljük, hogy a küszöben álló vigalmi szak e bajon segíti fog. A sok terv, előkészület mindenfelől szép kilátásokkal kecsegteti a tánczkedveket, s mind ezt az ez idéni tánczmutságok lelkes haszonhélőjének köszönhetni.

Mi a színészetet illeti, irhatom, hogy a jelen színészársaság nagy része haszonvethető, némely tagja pedig illő alkalmazás mellett valódi nyereség. Az előadások, kivált az újabb időkben, pontosak; a közönség méltányos, türelmes annyira, hogy a kitapsolt, kihívott, de a község méltánylatát megvető színészt, bár e tény a kedélyeket nagyon leverte. — zúgtak, búgtak, és mindenfelé panaszokra fakadtak, mégis közbecsülésre érdemesítik, pedig becsületében feküdt volna e színésznek kötelessége teljesítése akkor, a mikor érdekében fekszik a közönségnek is, hogy a magyar művészetet városunk dicsőségére minden módon ápolja és fenntartsa, mi csupán részvét és biztosítás által eszközölhető. S ezt annyival inkább irhatom, mivel a közönség az Albisi párt még mind méltánylattal és teljes elfogadással látja el, bár egy két fiatalocská elég kész volt avatallan és járattan kézzel a színészetet környező dolgokról irogatni. Nevettség! Még a helybeli dolgok képviselője sem tudja vagy meri kellőleg a bajok titkát fölfedezni. Végre, tollamat azonban nem a magán érdekéből jött lelkesedés, mint némely vidéki levelezőt vezérlendi, hanem tisztán az igazság és közvélemény birták e tudósítás tételre.

R. I.

H I R F Ü Z É R.

Kolozsvár január 13-kán.

* Tegnap volt a legelső álarcosz bála, mely a városi tánczterem forradalom óta zárva volt ajtait újra feltárta a közönségnek, mely igen szép számban jelent meg a színház javáért. A bált fényesnek lehet mondani: az minden igényt kielégíthetett, főleg jól esett újból találkozni a magas körök tagjaival, a kik hajdan is látogatói voltak ez estélyeknek.

E bál csak annyiban különbözött az egykoriaktól, hogy azoknak nem folytatása, hanem csak kezdet volt a már szinte feledett farsangi vigalmak mezején, de minden esetre szerencsés és kedves. A terem elrendezése, díszítése igen szép. A falak festése gyertyavilágnál még többet mutat, mint nappal ígér. Végül Pongrácz zenekara annyira tökéletes, hogy alig várjuk a napot, a melyen ropogó csárdásaira s újdun új quadrilljaira valóban táncolni lehessen. Ez estén saját szerzeményeiből több sikerült darabot hallánk. — A szünóra alatt a színésztársulat férfi dalszemélyzete igen kedves három quartettet énekelt.

Minthogy már benne vagyunk egy lélekzettel elmondjuk, hogy e hó 17-én a városi szegények számára a lesz egy zártkörű táncvigalom rendezve, a melynek csak annyi közönséget ohajtunk, mint az első bálnak volt; mert illik, hogy vigalmaink közt az élet szükségével küzdőkről el ne feledkezzünk.

* A napokban egy magán ember szállásáról ismeretlen kezek 5—600 pfrtot loptak el. A dolgot az a sajnos, hogy ez összeg a tulajdonos eddigi szorgalma gyümölcse, a melyet egy nap alatt veszte el.

— Hir szerint a francia császári pár a nancy-i csipkegyárban egy ruhaszövetet rendelt meg, a mely Ő Felsege az austria Császár leendő hitvesének van szánva, de mielőtt magas rendeltetését elérné, az 1855-ki ipartárlatba ki lesz állítva.

— Csabán egy nagy köedény-gyár van keletkezében.

— Trieszben remélik, hogy ez év őszén a vasút Laibach-ig elkészül, s akkor a kikötő város Béccsel közvetlen érintkezésbe jó.

— Bécsben az íróasztalok nagyon kezdenek divatba jöni; nem az íróasztalokat értjük, hanem az olyan asztalokat, a melyek irnak. Egy bécsi lap azt az élczet találta ki erre, hogy ez asztaloknak valóban erszök van, mert noha mindent irnak, de verset nem.

— La Grange asszony Pétersburgban az operaszínházhoz a jövő színszakra 80,000 frankért s 15,000 frankig biztosított jutalmjátékért szerződött. Ezúttal hangja tehát aranyat teremt!

— Az austr. nemz. bank igazgatóságától közétett kimutatás szerint 1853 végén még az ugy nevezett „Einlösungs- és Anticipationsschein“-okból 6,122,313 frt volt forgásban.

— Jólsván jan. 1-n éjféltől az ég keleti részén öt másod perczig tartó vakító fényt láttak. Dörgés nem kísérte. Az ég oly világos volt, hogy írást lehetett olvasni.

— A pesti Lloyd-társulat három év óta áll fenn s 626 rendes s 74 tiszteletbeli tagot számlál. Közlebről új alakulása fog szóba jöni.

— Bukarestben rendkívüli drágaság uralg. Egy tojás két váltó garas. Az ország némely részében, főleg a hegyek felé, rófnyi hó van. — Az austriai hadihajókat csavargözösökké fogják átalakítani, mert ezen szerkezet mellett a hajók nem csak könnyebben mozognak, de kevesebb tüzelőszert is fogyasztanak, minthogy a csavargözösöket vitorlával is lehet hajtani, s csak némi esetben kell használni a gőzerőt.

— Az orosz czár a karloviczi görög n. egyesült templomok számára több hittudományi könyveket ajándékozott, a melyeket eddig az austriai birodalomban nem lehet nyomatni.

— Horváthország likkai kerületében a roszarakás miatt szükség állván be, Ő Felsege megrendelte, hogy a szükölködők számára tápszerkeket vásároljanak. Ennek következtében tízezer mérő törökbuza s 1390 mérő árpat osztának ki a lakosok közt.

— A múlt évben Bécs összes színpadain 134 új művet adtak; ebből 5 volt tragoedia, 30 drama és színjáték, 44 vigjáték, 40 hozzat, 6 opera, 7 ballet és 2 némajáték. Azt nem írják: hány bukkott meg.

— Arad városában 1853-ban 1263-on haltak meg, míg 1852-ben csak 846-on.

— A m. pénzügyministerium közlebről rendeletet adott ki, a mely szerint tiltva van Bosnyákországba s a többi török tartományokba fegyvereket vinni.

— A horváth-szlavon gazdasági intézet múlt hóban nagy gyűlést tartta Zágrábban, számolt egész évi működéséről, a mely a legszebb tevékenységre mutat. A többi közt egy gazdasági lapot alapított, melynek 650 előfizetője van. — Az egyet számolásából kitűnt deficitre nézt azt határozták, hogy az az országos előleges költségekbe betudassék s az egyesületnek évenként beszolgáltassék. Meghatározták még, hogy 120 tanuló számára gazdasági iskolát állítsanak. Mindenütt mozognak, csak mi veszteglünk az élő téllenységben!

— A jelen évben Austriában összesen 265 lap van. Ezek közt nem politikai 183, politikai 82. Nyelvre nézt a politikai lapoknak épen fele német. Olasz polit. lap van 19, szláv 9, oláh 2, örmény 1. Magyar nyelven 2 politikai lapunk van. — 1852-ben összesen 238, 1853-ban 241 lap volt a birodalomban.

— Galiczia egész területe az újabb fölmérések szerint 1544 négyszögöl. — Hogy az aether bezívása teljesen ártalmatlan több kísérlet bizonyította, melyeket Bécsben mellbetegeken s idegbajokban szenvedőkön tettek minden veszélyes következmény nélkül.

— A m. keresk. ministeriumban egy új ipartörvény, egy vásártörvény s egy folyamrendőri törvény s tervei részint egészen készen, részint munkában vannak s erélyesen dolgoznak azon, hogy mielőbb életbe léptetni lehessen.

— Frankhonban múlt év utolsó napján egy oly munkát végeztek be, a melyhez 65 év előtt kezdtek; értjük a cherboungitengeri kikötőt, a melyet 1788-ban kezdtek építeni, s többszöri félbeszakasztással 40 év alatt készitének el. Került 67,300,000 frankba.

Nemzeti színház.

Január 10-kén: Marianna, dráma 5 felv. Ez előadásban ismét Szathmári L. asszony ragyogott, a kitől Mariannát első ízben megszerettük. Nem is hiányzottak tapsai, csak a páholy-közönség egy része, a melynek pedig ő kedvence. Csizsér, (Bernárd) eléggé igyekezett, de e szerepben szegény Farkast nem tudá elfeledtetni. — Lendvairól (Arthur) tán soha sem mondhatók, hogy játékaiból a szorgalom hiányzik, mert ő mindig testtel lélekkel ott van a színpadon; nála a főhíba, hogy túlbuzgó, hogy szerepe egyes helyeit igen kirívólag marqueirozza; így ma este a táncstélyen Monclarnak oly kiáltva mondá el azon szavakat, melyek különben is eléggé sértők, a hogy egy ur salonban soha sem szoktak beszélni. E hibájára már többször figyelmeztettük, sajnáljuk, hogy nem akar érteni. — Nagy (Martial) sok ügyességgel játszott.

Jan. 11-kén: Mártha vagy a richmond-i vásár. Opera Flotóvól. Szép közönség a régóta nélkülözött operai előadásra, a mely a sikerültebbek közé tartozik.

Január 12-kén nem volt előadás a színházi pénzalap javára a redoutban rendezett alárczos hál miatt, s általában az igazgatóság ugy intézkedett, hogy a farsang folytán a balok napján, kedden és csütörtökön nem lesz előadás, e helyett a szokott hétfői és pénteki szünnapokat fogja betölteni.

Január 13-kán: Egy pohár viz. Vigj. Scribetől 5 felv. Fordítá Nagy Ignác. Ez előadásról jövőkor.

MOZAIK.

* Az orosz czár császár Ő Felsegeinek nem rég több beces ajándékot küldött. Ezek közt van egy tábori sátor is, a mely szépsége és czelszerű elrendezése által mindazok tetszését megnyerte, a kik csak látták. A sátor két nagy osztályból áll, melyeket teljesen el lehet különíteni egymástól. Kúp alakú s csúcán arany s csillog. Megfejejtett, vízáthatlan keltős vitorlavászónból van s szelei és szegletei veresbe vannak szegve. Belső bútorzata egyszerű, mint a minőnek egy tábori sátorban kell lenni, de kikeresett jószágok. A földet szőnyeg borítja; a bútorok szaltjánal vannak bevonva. Az egész sátrat szét lehet szedni s táskákba rakni.

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

15,386 sz. 1853.

M. D. C.

HIRDETMÉNY.

Az iteni cs. kir. hadrendőrezred számára még szükségelt 95 darab nyáripokrót, 114 darab lőszőr mátrác, 415 darab lőszőr fejparna, 45 darab szalmapárna, 368 darab lepedő és 93 szalmazsák megkésztése és beszerzése f. év január 19-kén délelőtt előleges ajánlkozási árlejtés lesz a hivataliródban. Miről a vállalkozni akarók azon megjegyzéssel értesítetnek, hogy az árlejtés részletes föltételei mindennap megtekinthetők a szokott hivatali órákban az iródban.

Kolozsvárt jan. 3-kán 1854.

(288)

(2—2)

(290)

Árlejtési hirdetmény.

A dézsi cs. kir. törvényszék fegyvercei számára szükségelt 60 darab szalmazsák megszerzésére folyó január hó 23-kán árlejtés lesz a kolozsvári cs. kir. katonai vidéki parancsnokság iródjában, a melyre minden vállalkozni akaró azon megjegyzéssel hivatalos, hogy a hozzászólni kívánó 10% bálnapénzt tartozik letenni s a vászonmustrát felmutatni.

A szállítást illető többi föltételek a tárgyalás előtt fel fognak olvastatni, addig is e hivatalnál a szokott hivatali órákban megismerkedhetők.

A kolozsvári cs. kir. kat. vidéki parancsnokságtól.

Kolozsvárt jan. 10-kén 1854.

(1—2)

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(292)

Haszonbérlet.

A Szilágyságban N. Károly városához mintegy két órai távolságra Tasnádon s annak határán fekvő szép mennyiségű szántóföldek, őszi és tavaszi vetésekkel, kinyitva és megmetszve átadandó majorsági és dézmas szőlők, erdő, — királyi országos- és heti-vásárok jövedelmét, udvarház minden gazdasági épületekkel együtt. — Ezen Tasnádi jóságához tartozó, s körülötte közel fekvő birtokrészek u. m. Genes, Csög, Kisfalu, Magyar- és Oláh-Csaholy, T. Szarvad, Gyöngy, Ujnémet, s ugynevezett Salámon puszta rész, e folyó 1854-dik évben mártius 12-kén d. e. 11 órakor Tasnádon tartandó nyilvános ár-

verés útján, ugyancsak f. é. aprilis 24-ki sz. György naptól kezdve hat évekre haszonbérbe fognak kiadni, melyre a bérleti szándékozók 200 pfrt. bántáppénzzel megjelenni ezennel meghivatnak. — Bővebben értekezhetni Pesten Széputczai 4-ső sz. alatti ház tulajdonosával, — Tasnádon pedig Bikkfalvi Samu uradalmi ügyvéd ural.

(289)

(1—3)

Eladó jóság kerestetik,

mely Kolozsvárhoz, vagy más erdélyi városhoz 4 vagy 5 óra járásnyi távolságra lehet, s évi 1500 egyezer ötszáz váltó ft tisztá jövedelmét bezhajt. — E jóság alkut szerinti áron azonnal arany és ezüst pénzben ki fog fizettni.

Bővebben értekezhetni a Hetilap szerkesztőségével.

A kereskedelmi és iparkamara befolyása mellett szerkeszti BERDE ÁRON, tanár. —

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomóintézete betüvel.

Kolozsv

Vidék
Énekvodre 2
Félévre . . . 5
Eladás

A lap beltartalmá
bez címzettől

Allattenyésztés
tater. Ladó
(Elbeszélés
Hírüzér. —
hirdetések.

Allat

Azon tér,
és közgór
nácsa sze
tisztelete
sikerrel.
gos igény
azon elha
lításában
káljak.

Ten
mi vezér
Ilyen

A h
tenyésztés
tézkedése
mány Er
leményad
kat felsze
ben álló
dalom er
gyes or
Chava
főbirtok
ket ve
módo
zánkba

A
éven ké
az állá
Még ped
a.)
lom le
mencsík
gyancsak
ként ö
rokban
b.)
ség, mel

*) Fogad
netü
örve
gáln
ség
Látj
tenn
ségü
képe
nem
vellt
adás
ren
neki
tájél
dolk
vel
ker
Epe
Bir
ozt
birt
táro
ujb